

**ANA GRAMA, ETNOMUZEOLOGIE TRANSILVANĂ.
MUZEUL „ASOCIAȚIUNII”. 1905-1950, SFÂNTU GHEORGHE, EDITURA
EUROCARPATICA, 2010, 328 P.**

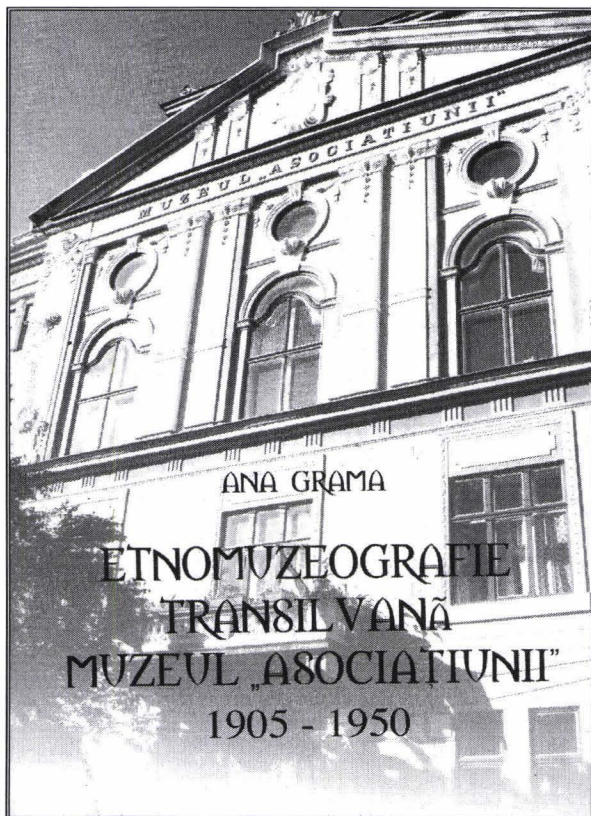
La finele anului 2010, la Editura Eurocarpatica din Sfântu Gheorghe, a fost tipărită lucrarea *Etnomuzeologie transilvană. Muzeul „Asociațiunii” 1905-1950*, autoarea Ana Grama dedicând acest volum aniversării celor 150 de ani de la întemeierea *Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român* ASTRA (1861-2011).

Muzeul ASTREI a fost, neîndoielnic, cea mai importantă ctitorie instituțională a *Asociațiunii transilvane*. El s-a născut din rațiunea și conștiința importanței vitale pentru românii din Ardealul începutului secolului al XIX-lea de a-și defini propria identitate etnoculturală în contextul emancipării naționale a tuturor etniilor din conglomeratul multicultural al Imperiului Austro-Ungar.

Un loc aparte între multiplele preocupări ale cercetătoarei Ana Grama ocupă istoria întâiului muzeu românesc, *Muzeul Asociațiunii*. Monografia acestuia, cuprinzând documente și ilustrații inedite, prezintă o viziune nouă în abordarea acestui subiect, adevărat fenomen cultural-național. Rememorare a faptelor esențiale din evoluția seculară a muzeului sibian, volumul prezintă „fenomenul muzeografic de la formele lui premurgătoare la cele foarte împlinite, evocă personalități care s-au ilustrat în susținerea muzeisticii transilvane, ecourile internaționale ale evenimentului, expozițiile jubiliare”¹, ajungând până în zilele noastre.

Volumul este structurat tematic pe trei mari capitole:

Primul capitol, ***Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – o structură cultural-națională fundamental, 1861-1950*** (p. 13-70), în cele două subcapitole, *Preliminarii la ASTRA* și *Secvențe premuzeografice postpașoptiste*, prezintă modernizarea societății românești între 1780-1860, realitățile culturale transilvane precum și împrejurările favorabile care au dus la înființarea *Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*, educația pentru prețuirea patrimoniului cultural-național, primele experiențe expoziționale ale *Asociațiunii* (Brașov – 1862, Sibiu – 1881, 1902). *Asociațiunea* își propunea, prin Statutele sale, acțiuni de preservare a patrimoniului românesc tradițional, obiectual și de manifestare artistico-culturală. Încă de la momentul întemeierii, în 1861, liderii *Asociațiunii* și-au dat seama că românii trebuie să aibă un MUZEU al lor, deci trebuie să-și organizeze unul, ceea ce au și făcut, cu multă trudă, în mai multe etape.

¹ Iordan Datcu, *Cărți și reviste*, în „Răstimp”, 2010, nr. 4, p. 43.

Capitolul **Primul muzeu național al românilor – creație a Asociațiunii** (p. 71-253) este la rândul său structurat în subcapitole.

Apariția Muzeului *Asociațiunii*, la începutul secolului al XX-lea, nu a fost un act spontan sau lipsit de cauzalitate internă, ci a fost o modalitate de evidențiere a identității românești în plan cultural și un mijloc de conservare a particularităților și valorilor naționale. Numai descifrând contextul social-politic și curente europene putem înțelege ce a reprezentat Muzeul *Asociațiunii* ca *muzeu național istoric-etnografic* pentru românii transilvăneni.

La Adunarea Generală de la Mediaș s-a hotărât declanșarea acțiunii de construire a unui edificiu care urma să adăpostească Muzeul ASTREI: secțiile de istorie și etnografie, biblioteca, o sală de spectacole și birourile *Asociațiunii*. În nenumărate rânduri liderii aștrști au făcut apeluri pentru strângerea obiectelor necesare realizării muzeului. Apelul lui Cornel Diaconovici, din 28 iulie 1904, pentru dotarea expoziției inaugurale a fost însoțit de *Puncte de orientare la întemeierea Muzeului istoric-etnografic român*. Se evidențiază astfel rolul de „instituție culturală” al acestui muzeu, pentru definirea identității etnoculturale a românilor în contextul emancipării naționale a etniilor din Imperiul Austro-Ungar și se defineau liniile tematice ale viitoarei expoziții.

Secția istorică avea prevăzute două secțiuni (istorică propriu-zisă și de istorie religioasă) și trebuia să reunească icoane, obiecte de cult, manuscrise, dar și o bisericuță de lemn ce urma a fi „reconstruită” pe un teren corespunzător. Secția etnografică cuprindea zece secțiuni astfel: casa țărănească și organizarea interiorului tradițional, industria de casă, porturile tradiționale, obiecte pentru pregătirea hranei, obiecte folosite la diferite ocazii, muzică și dansuri, obiecte caracteristice ocupațiilor tradiționale, tipurile caracteristice de români, produse lingvistice și fotografii cu imagini semnificative pentru spațiul transilvan. Începând de acum expozițiile și Muzeul se vor numi *etnografice și istorice*, reflectând realitatea din colecții. *Programa prealabilă pentru expozițiunea etnografică, istorică și culturală* a fost publicată în revista Transilvania, periodicul *Asociațiunii*, în februarie 1905, iar în martie, același an, apărea *Programa expozițiunii etnografice și istorico-culturale care se va aranja cu ocaziunea inaugurării Muzeului „Asociațiunii”, Sibiu, 18-28 august 1905*. La 19 august 1905 s-a inaugurat, printr-o mare *Expoziție etnografică și istorico-culturală*, MUZEUL ASOCIAȚIUNII, în noul palat din Parcul ASTRA. Momentul a fost considerat de contemporani ca „cea mai splendidă sărbătoare culturală ce au ajuns-o până acum românii din țările Coroanei ungare”. Au fost prezenți liderii *Asociațiunii*, delegații despărțămintelor, conducătorii bisericilor din Transilvania, intelectuali, conaționali germani, reprezentanți ai românilor din Bucovina, oaspeți din România, ziariști de la principalele publicații din România și din Ardeal, dar mai ales țărani veniți într-un număr impresionant de mare pentru a participa la serbările de la Sibiu.

În perioada de după unire (1918-1919) muzeul a cunoscut o dezvoltare impetuoasă, devenind, după Muzeul Brukenthal, cel mai valoros și important muzeu al Ardealului.

Autoarea mai prezintă în acest capitol funcționarii și custozii muzeului, evidențele patrimoniale realizate pentru o bună inventariere a patrimoniului deținut de muzeu precum și un dosar aștrist în care sunt reproduse cele mai importante documente ale perioadei 1862-1914.

Ultimul capitol al cărții este **Renașterea etnomuzeografiei aștriste. Complexul Național Muzeal ASTRA. 1990-2010. Scurte considerații** (p. 254-328). Urmaș al Muzeului *Asociațiunii*, Complexul Național Muzeal ASTRA are astăzi cea mai vastă structură etnomuzeală din România, tratând, distinct, specificul culturii populare românești, săsești în cadrul Muzeului Civilizației Tradiționale Populare ASTRA, Muzeului Civilizației Transilvane ASTRA, Muzeului de Etnografie și Artă Populară Săsească „Emil Sigerus”, iar a popoarelor extraeuropene în cadrul Muzeului de Etnografie Universală „Franz Binder”.

Un loc important este dedicat proiectului privind participarea și contribuția brașovenilor la realizarea Muzeului *Asociațiunii*, realizat în colaborare cu *Muzeul de Etnografie Brașov*.

Volumul se încheie cu prezentarea tematicilor de expoziții astriste organizate de autoare la Muzeul ASTRA.

Fiecare capitol din volum este însoțit de un aparat critic bine documentat și de imagini fotografice atent alese de autoare, o bună cunoscătoare a istoriei fotografiei transilvane din perioada 1855-1920.

În lumina cercetărilor de o viață, Ana Grama demonstrează prin acest volum monografic, modul în care Muzeul ASTRA a petrecut timpul ca un fenomen marcat de glorie care este numai a sa, precum și conceptele esențiale despre cum ar trebui să fie un muzeu în secolul al XXI-lea.